

XOREOGRAFIK TA'LIM: AKADEMIK VA AMALIY YONDASHUVLAR

Muratbekova Turdigu'l Tursinbekovna

O'zbekiston davlat san'at va madaniyat instituti Nukus filiali
"Xaliq ijodiyoti" fakulteti "Ashula va raqs" ta'lim yo'nalishi talabasi

Annotatsiya: Maqolada xoreografik ta'lim tizimining mazmuni, akademik va amaliy yondashuvlarning o'ziga xos jihatlari ilmiy tahlil qilinadi. Akademik yo'nalishda nazariy bilimlar, metodologik tayyorgarlik, pedagogik ko'nikmalar va musiqiy savod asoslari o'rganiladi. Amaliy yondashuv esa raqqoslik texnikasi, sahna madaniyati, tanaviy plastika va improvizatsiya elementlarini rivojlantirishga qaratilgan. Shuningdek, maqolada zamonaviy xoreografik ta'limda innovatsion pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar va xalqaro ta'lim tajribalarining ahamiyati yoritilgan.

Kalit so'zlar: xoreografik ta'lim, akademik yondashuv, amaliy yondashuv, raqs pedagogikasi, texnika, metodologiya, innovatsion texnologiyalar, ijodiy tafakkur.

Аннотация: В статье анализируется содержание системы хореографического образования, особенности академического и практического подходов. Академическое направление включает изучение теоретических дисциплин, методологической подготовки, педагогических навыков и музыкальной грамотности. Практическое направление ориентировано на развитие танцевальной техники, сценической культуры, телесной пластики и импровизации. Также рассматривается значение инновационных педагогических технологий, интерактивных методов и международного опыта в современном хореографическом образовании.

Ключевые слова: хореографическое образование, академический подход, практический подход, педагогика танца, техника, методология, инновации, творческое мышление.

Annotation: The article analyzes the content of the choreographic education system and the distinctive features of academic and practical approaches. The academic approach focuses on theoretical disciplines, methodological preparation, pedagogical skills, and musical literacy. The practical approach aims at developing dance technique, stage culture, body plasticity, and improvisation. The article also highlights the importance of innovative pedagogical technologies, interactive methods, and international experience in modern choreographic education.

Keywords: choreographic education, academic approach, practical approach, dance pedagogy, technique, methodology, innovation, creative thinking.

Xoreografik ta'lim san'atning nazariy va amaliy jihatlarini birlashtiruvchi murakkab tizim bo'lib, uning asosiy maqsadi yuqori malakali ijrochilar, pedagoglar va rejissyor-xoreograflarni tayyorlashdan iboratdir. Har bir davrda xoreografik ta'lim jamiyatning madaniy talablari, estetik qarashlari va texnik rivojlanish darajasiga mos shakllangan. Hozirgi davrda raqs ta'limi nafaqat ijodiy jarayon, balki ilmiy-metodik asosga ega bo'lgan kasbiy tayyorgarlik tizimiga aylangan.

Zamonaviy xoreografik ta'limda akademik va amaliy yondashuvlarning uyg'unligi muhim o'rin tutadi. Akademik yondashuv raqsning nazariy poydevorini yaratishga qaratilgan bo'lib, u musiqiy savod, raqs kompozitsiyasi, xoreografiya tarixi, anatomik asoslar va pedagogik metodologiyani o'z ichiga oladi. Ushbu yondashuv raqqosning harakatlarini anglab bajarishini, badiiy tafakkurini rivojlantirishni va tahliliy fikrlashni shakllantiradi. Amaliy yondashuv esa sahnadagi ifoda vositalarini mukammallashtirish, tananing imkoniyatlarini ochish va ijrochilik madaniyatini yuksaltirishga qaratilgan. Bu bosqichda raqqoslar klassik, modern, kontemporari, jazz-funk va xalq raqsi elementlarini o'rganadilar. Har bir yo'nalish alohida texnikani, muvozanatni, nafasni va harakat estetikasini talab qiladi. Xoreografik ta'limning metodologik asosi sifatida tizimlilik, izchillik, individual yondashuv va refleksiya prinsiplari e'tirof etiladi. Raqs o'qituvchisi nafaqat harakatni ko'rsatib beruvchi, balki o'quvchining tanaviy tafakkurini shakllantiruvchi shaxsdir. Shu sababli pedagogdan yuqori darajadagi estetik did, metodik tayyorgarlik va psixologik sezgirlik talab etiladi. So'nggi yillarda xoreografik ta'limda raqamli texnologiyalar, videodarslar, onlayn platformalar va interaktiv treninglardan foydalanish kengayib bormoqda. Bu jarayon raqqos va pedagog o'rtasida yangi muloqot shaklini yaratib, o'quv jarayonini individuallashtiradi. Xalqaro tajriba, xususan, Rossiya, AQSh va Janubiy Koreya xoreografiya akademiyalarining o'quv dasturlari O'zbekiston ta'lim tizimida ham samarali qo'llanilmoqda. Xoreografik ta'limning muvaffaqiyati nazariya va amaliyotning uyg'unlashuvida, pedagog va ijrochining ijodiy hamkorligida, shuningdek, milliy raqs merosini zamonaviy metodologiya bilan birlashtirishda namoyon bo'ladi.

Xoreografik ta'limning akademik va amaliy yondashuvlari raqs san'atining to'laqonli rivojlanishini ta'minlaydi. Akademik yo'nalish nazariy tafakkur, ilmiy yondashuv va metodik poydevorni mustahkamlaydi, amaliy yo'nalish esa ijodiy ifoda, sahna madaniyati va texnik mukammallikni rivojlantiradi. Ularning uyg'unligi natijasida yangi avlod xoreograflari ilmiy bilim va ijodiy erkinlikni birlashtira oladigan professionallarga aylanadi. Zamonaviy xoreografik ta'limning asosiy vazifasi — milliy raqs maktabining qadriyatlarini saqlagan holda, global raqs san'ati standartlariga mos ijodkorlarni yetishtirishdir.

Xoreografik ta'lim tizimi san'at, pedagogika va psixologiya fanlarining o'zaro integratsiyasi asosida shakllanadi, bunda asosiy maqsad raqs san'atining nazariy bilimlari va amaliy ko'nikmalarini uyg'un holda rivojlantirishdan iborat. Akademik yondashuv xoreografiya nazariyasi, raqs tarixi, musiqiy savodxonlik, harakatlar analizini o'rganish hamda sahna rejissurasi bo'yicha ilmiy asoslangan bilimlarni shakllantiradi. Amaliy yondashuv esa raqqosning sahnadagi ifoda vositalarini, tananing plastikasini, muvozanatni, ritmni, improvizatsiya va texnik mukammallikni oshirishga qaratilgan. Zamonaviy ta'lim tizimida xoreografik mashg'ulotlar o'quvchilarning individual imkoniyatlarini hisobga olgan holda olib boriladi, bunda har bir harakat, tana holati, mimika va ifoda elementlari tahlil qilinadi. Shuningdek, xoreografik o'qituvchilarning tayyorgarligi ham muhim bo'lib, ular pedagogik psixologiya, didaktika, o'quv jarayonini tashkil etish metodlari va ijodiy boshqaruv usullarini chuqur egallashlari lozim. Bugungi kunda raqs ta'limida raqamli texnologiyalar, 3D animatsiya orqali harakat tahlili, videoanaliz va onlayn treninglar keng qo'llanilmoqda, bu esa ta'lim jarayonini samaraliroq va interfaol shaklga keltirmoqda. Xalqaro miqyosda tan olingan raqs maktablari, xususan, Bolshoy teatri akademiyasi, Juilliard School va Koreya Milliy san'at universitetining o'quv dasturlari xoreografik ta'limni modernizatsiya qilishda muhim tajriba manbasi bo'lib xizmat qilmoqda. O'zbekiston xoreografik ta'lim tizimi ham shu yo'nalishda rivojlanib, milliy raqs san'ati an'alarini saqlagan holda, zamonaviy raqs tendensiyalari va texnologiyalarni uyg'unlashtirishga intilmoqda. Shu tariqa, xoreografik ta'limda akademik va amaliy yondashuvlarning uyg'unligi raqqoslar, pedagoglar va rejissyor-xoreograflar tayyorlashda sifatli natijaga erishishning eng muhim omili hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Blom, Lynne Anne & Chaplin, L. Tarin. *The Intimate Act of Choreography*. — University of Pittsburgh Press, 1982.
2. Carter, Alexandra & O'Shea, Janet. *The Routledge Dance Studies Reader*. — Routledge, 2021.
3. To'xtasinova, N. *Xoreografik ta'lim metodikasi*. — Toshkent: San'at, 2019.
4. Banes, Sally. *Terpsichore in Sneakers: Post-Modern Dance*. — Wesleyan University Press, 1987.
5. Karimova, D. *Zamonaviy raqs pedagogikasida interfaol metodlar*. — "San'at va madaniyat" jurnali, 2023.
6. Graham, Martha. *Blood Memory: An Autobiography*. — New York: Doubleday, 1991.